

УДК 336.71: 330.101.541

Коваленко В.В., д.е.н., професор

Одеський національний економічний університет

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У публікації підлягають розгляду питання щодо визначення основних проблем функціонування банківської системи України. Визначено еволюційні етапи становлення та розвитку банківської системи України. Обґрунтовано основні трансформаційні напрями забезпечення сталого її розвитку.

Ключові слова: банківська система, Національний банк України, інфраструктура, інституційна незалежність, ліквідність, платоспроможність, трансформація.

Kovalenko V.

TRANSFORMATION DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF BANKING SYSTEM OF UKRAINE

In of a publication subject to consideration of question in relation to determination of basic problems of functioning the banking system of of Ukraine. The of evolutionary stages of becoming and development of the banking system of of Ukraine of are certain. Of basic transformation directions of providing her steady development is reasonable.

Keywords: banking system, National bank of Ukraine, infrastructure, institutional independence, liquidity, solvency, transformation.

Kovalenko V.V.

ТРАНСФОРМАЦИОННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ

В публикации подлежат рассмотрению вопросы относительно определения основных проблем функционирования банковской системы Украины. Определены эволюционные этапы становления и развития банковской системы Украины. Обосновано основные трансформационные направления обеспечения устойчивого ее развития.

Ключевые слова: банковская система, Национальный банк Украины, инфраструктура, институциональная независимость, ликвидность, платежеспособность, трансформация.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В останні роки спостерігається чітка тенденція до збільшення економічної та політичної нестабільності на національному, регіональному та глобальному рівнях. Банківські системи, які акумулюють політичні, макроекономічні та інституціональні ризики, в умовах зростаючої нестабільності опиняються в найбільш несприятливому становищі. При цьому виникнення нестабільності безпосередньо у банківському сектору економіки призводить до негативних наслідків розвитку економіки в цілому, а в деяких випадках провокує соціально-політичну кризу.

Вітчизняні банки проходять серйозну перевірку часом в умовах постійних економічних трансформацій. Швидка зміна умов функціонування, вплив зовнішнього середовища, необхідність внутрішніх перетворень зумовлюють постійне удосконалення банківської системи. Рівень розвитку економіки значною мірою залежить від стану банківської системи.

Ефективне функціонування банківської системи – необхідна умова розвитку ринкових відносин в Україні, що об'єктивно визначає головну роль центрального банку стосовно регулювання банківської діяльності. Національний банк України докладає зусиль для реалізації основної стратегічної мети, визначення для нього законодавством,

- забезпечення стабільності національної грошової одиниці шляхом цілеспрямованої монетарної політики, зорієнтованої на макроекономічну стабілізацію та зниження темпів інфляції [1, с. 5].

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблемі розвитку банківської системи присвячено наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, а саме: І. Андрієвської [2], О. Дзюблюка [3], А. Дробязка [4], Л. Дуденця [5], О. Костюка [6], О. Лисинок [7], Є. Полякової [8], О. Тридіда [9] та багатьох інших. При цьому, слід відмітити, що остання світова фінансова криза вимагає перегляду підходів до розвитку і функціонування вітчизняної банківської системи.

Цілі статті. Обґрунтування трансформаційних напрямів розвитку вітчизняної банківської системи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В умовах постійного руху та оновлення, забезпечення конкурентоспроможної банківської системи неможливе без розробки стратегії, яка потребує визначення цілей та завдань, оцінки потенційних можливостей її динамічного розвитку.

До визначення поняття «банківська система» доречно виділити два основних підходи – інституціональний та інституціонально-економічний.

Інституціональний підхід передбачає визначення банківської системи як сукупності банків які її утворюють. А. М. Мороз розглядає банківську систему як сукупність різноманітних видів банківських, інших кредитних установ та інституцій у їх взаємозв'язку, яка існує в тій чи іншій країні в певний історичний період і функціонує в межах, єдиного фінансового механізму, є складовою фінансової системи країни інвестиційних [10].

Даний підхід до визначення сутності банківської системи простежується у національному законодавстві. Так, згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» банківська система України складається із Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, які створені і діють на території України відповідно до положень цього Закону [11].

Слід зауважити, що за даним підходом банківська система лише розглядається як сукупність банківських установ, які є складовими кредитної системи. Водночас, як зазначає О.А. Єпіфанов, банківська система виникає не внаслідок механічного поєднання окремих банків, а ґрунтується на заздалегідь виробленій концепції, у межах якої кожний вид банків і кожний окремий банк займає певне місце. Структура банківської системи залежить від певних суспільно-економічних відносин у державі [12].

Отже, інституційно-економічний підхід передбачає розгляд банківської системи, виходячи із економічних, правових, організаційних умов, які визначають потребу системного впорядкування банківської діяльності.

В.В. Масленников визначає банківську систему як складну систему, що належить до систем вишого рівня, само організовується та історично складається під впливом зовнішніх і внутрішніх процесів, цілісною сукупністю установ, що здійснюють банківську діяльність [13].

О.В. Дзюблюк визначає банківську систему як сукупність усіх банків країни, які взаємодіють між собою, підпорядковуючись установленим нормам і правилам ведення банківської справи з метою забезпечення можливостей для ефективного грошово-кредитного регулювання економіки, кредитно-розрахункового обслуговування господарського обороту, а також стабільної діяльності банківських установ [14].

Отже можна стверджувати, що банківська система є цілісним механізмом, що взаємодіє з іншими системними структурами фінансового ринку, а також як його

підсистема утворює більш загальне об'єднання – економічну систему в цілому. До загальних рис банківської системи можна віднести такі:

– поєднання багатьох однотипних елементів. Ці елементи підпорядковуються однаковим цілям. У банківській системі такими елементами є окремі банки, основною метою діяльності кожного з них, за винятком НБУ, є отримання прибутку;

– динамічність системи. Банківська система постійно розвивається, адаптуючись до зміни економічної ситуації в Україні, вдосконалюються в міру нових вимог ринкової економіки, зокрема змінюються методи та інструменти банківської діяльності, розширюється коло банківських операцій;

– закритість системи. Банківська система є системою закритого типу, що проявляється концентрацією уваги її суб'єктів переважно на специфічній діяльності, яка пов'язана з грошовою сферою, виконання банками суто банківських операцій. Значний обсяг банківської інформації згідно з національним законодавством є банківською таємницею і не може розголошуватися чи передаватися в інші системи;

– саморегуляція системи. Банківська система здатна саморегулюватися, тобто у випадку банкрутства одного з банків інші банки займають іншу. Якщо змінюється економічна ситуація в країні, в банках негайно адекватно змінюються методи діяльності.

Якщо розглядати еволюцію становлення банківської системи України, то можна виділити наступні етапи.

Перший етап 1991 – 2001 рр.: становлення вітчизняної банківської системи.

Протягом 1991-1993 років банківська система України пройшла шляхом початкового формування. Після розпаду Радянського Союзу у 1991 році був організований Національний Банк України на базі Української республіканської контори Держбанку СРСР. Також були зареєстровані та пізніше частково приватизовані 4 державні банки. У березні 1991 р. було дозволено створення перших комерційних банків, що вилилося в 134 банки, зареєстровані на кінець 1992 р. Незважаючи на велику кількість банків, більшість із них обслуговували переважно, компанії, з якими мали спільних акціонерів. В цей період у державі панувала інфляція, і банки були здебільшого орієнтовані на короткострокове фінансування торгівельно-посередницької діяльності.

У 1994-1996 роках відбулося поступове підвищення контролю за роботою банків завдяки нормативам та єдиним правилам діяльності банків. Як наслідок, відбулися перші банкрутства інститутів: 11 в 1994 р., 20 – в 1995 р., 45 – в 1996 р. З 1994 р. в Україні почали працювати представництва іноземних банків та банки з іноземним капіталом, сукупна чисельність яких на кінець 1996 р. склала 14 одиниць.

У 1996-2001 рр. Україна пройшла через імітування нової національної валюти – гривні та через етап планомірного зміцнення національної фінансової системи. Значно зросла чисельність банків (до 152 одиниць у 2001 р.). При цьому, лише 3 банки у 2001 році мали статутний капітал більший за 30 млн. євро, а більше чверті банків мали капітал у розмірі від 0 до 3 млн. євро. Активно розвивалося кредитування, більшість кредитів залучалося суб'єктами господарювання у таких галузях економіки, як промисловість та торгівля і громадське харчування (у 2001 р. більш 70 % кредитів юридичних осіб). В той же час, потрібно зазначити, що кредитна активність у сегменті роздрібного кредитування залишалась на дуже низькому рівні.

Другий етап: розвиток перед кризою 2008-2009 років

На початку 2000-х років в Україні спостерігалася тенденція до економічного зростання, що дало поштовх розвитку банківської системи. Як результат позитивних дій НБУ та змін в економіці, в 2000 та в 2001 роках зростання реального ВВП України становило 5,9 % та 9,1 % відповідно, що було найбільшим темпом за період з 1991 року. Зростання експорту та стабільність державної валюти створили умови для

зростання внутрішнього попиту. Як наслідок, на кінець 2001 р. в Україні вже налічувалося біля 3.2 млн. платіжних карток, емітованих українськими банками, 1646 банкоматів та приблизно 13 тисяч платіжних терміналів. Сукупний капітал банків становив біля 8 млрд. доларів США при питомій вазі іноземного капіталу в ньому на рівні 13,5 %.

Пройшовши у 1991-2001 шлях початкового формування (як нормативно-правового, так і інституціонального) українська банківська система у 2005-2006 рр. стала одним із найбільш привабливих банківських ринків Східної Європи. Політичні зміни у країні, а також привабливі економічні перспективи зумовили притік міжнародних інвестицій та прихід в Україну банків та фінансових груп світового рівня, зокрема:

BNP Paribas, Raiffeisen Int, SEB, Credit Agricole S.A., Societe Generale, Intesa Sanpaolo, Commerzbank, UniCredit. Частка активів сектору, що належала іноземним банкам зросла, із 16 % в 2002-му до 57 % в 2008-му році, а кількість банків зросла з 20-ти до 53-ох відповідно.

Доступ до відносно дешевих зовнішніх ресурсів, бурхливе зростання обсягів кредитування, у тому числі в іноземній валюті, та прагнення банків до збільшення їх ринкової частини призводили до прийняття на себе додаткових ризиків та створення дисбалансів. При цьому, слабкі кредитні стандарти банків у поєднанні із низьким рівнем фінансової грамотності населення в умовах стабільного курсу національної валюти та відсутності обмежень на кредитування в іноземній валюті, призвели до прийняття на себе домогосподарствами валютних ризиків, якими вони не мали можливості управляти.

Номинальний середньорічний приріст обсягів кредитування за період 2005-2008 років становив 70 %, причому приріст кредитування домашніх господарств відбувався швидшими темпами (104 %) у порівнянні з кредитуванням нефінансових корпорацій (58 %). Доларизація кредитного портфелю поступово зростала та станом на вересень 2005 р. досягла 51%, зокрема кредитів наданих домогосподарствам – 62 %. Номинальний середньорічний приріст депозитів за той самий період був набагато повільнішим і склав 44 %. Депозити домогосподарств також зростали швидше, у порівнянні з депозитами нефінансових корпорацій (зростання склало 50 % та 36 % відповідно). Такі диспропорції призвели до зростання відношення суми кредитів до депозитів резидентів від 106 % у 2005-му році до 204 % в 2008-му році. Кредитування здійснювався багатьма банками за рахунок залучення фінансування із-за кордону. За період 2005-2008 рр. зовнішній борг банків у іноземній валюті зріс із 2,7 до 39,5 млрд. дол. США, його номинальний середньорічний приріст становив 196 %, а рівень досяг 38 % від усіх зобов'язань банків на кінець 2008 року.

Третій етап: криза 2008-2009 років.

Накопичення дисбалансів в умовах відсутності вбудованих стабілізаторів призвів до чи не найбільших втрат як у економіці, так і у фінансовому секторі України серед співставних країн під час глобальної кризи 2008-2009 рр. Внаслідок девальвації гривні значно зросли неплатежі за кредитами в іноземній валюті, зменшилась вартість капіталу банків, що створило тиск на достатність капіталу. Перед банківською системою постала проблема ліквідності: 80-90 % банків призупинили кредитування, було введено заборону на дострокове зняття депозитів. Скорочення депозитів в національній валюті за період з 1.10.2008 до 01.11.2009 склало 75 млрд. грн. або 32 %; у іноземній валюті за період з 1.10.2008 до 01.04.2009 склало 4,3 млрд. дол. США або 19 %.

Прибутковість банківської системи суттєво погіршилась, хоча чистий процентний дохід у 2009 році зріс на 9,2 %, але зростання обсягів відрахувань у резерви більше ніж у 3 рази з огляду на погіршення якості кредитів та курсової переоцінки статей балансу

в іноземній валюті призвело до збитків банківської системи за 2009 рік у розмірі 38,45 млрд. грн.

Четвертий етап: 2010-2014 рр. – повільне відновлення та нова криза.

Розвиток банківської системи уповільнився під впливом нестабільності гривні. Обсяги кредитів за період з 2010-го до кінця 2013-го року зросли на 21 %, депозити - на 63 % відповідно. У першому кварталі 2014 року через падіння курсу гривні, уповільнення бізнес-активності та відтоку депозитів населення доларовий еквівалент кредитів банківської системи знизився на 20 %, а депозитів – на 26 %. Стосовно сегментів ринку, протягом 2010 -2014 рр. депозити фізичних та юридичних осіб росли в середньому на 4 % в рік. Кредитування за той самий період в середньому росло на 2 % щороку та знижувалось для фізичних осіб на 7 % (рис. 1).

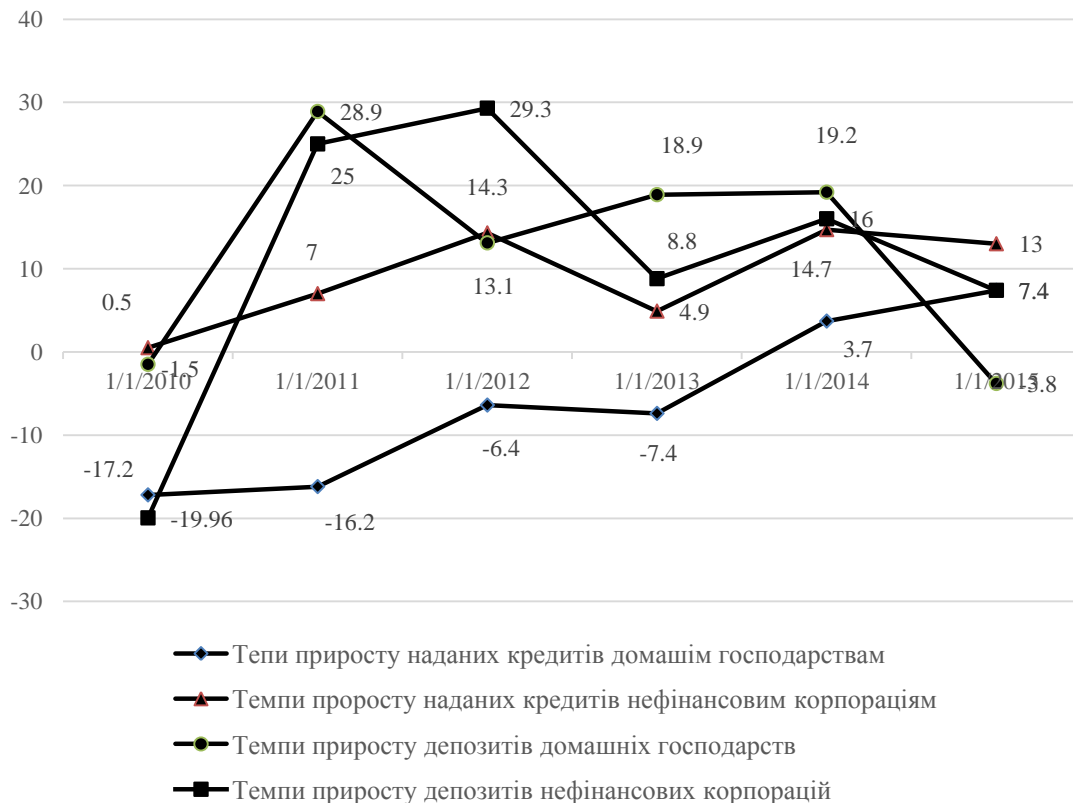

Рис. 1. Динаміка темпів приросту наданих кредитів та залучених депозитів за період з 2009-2014 рр., %

Джерело: розраховано автором за матеріалами [15]

Банківська система України залишається слабкою та нестабільною. Частка проблемних активів в активах банківської системи виросла майже до 12,3 % та становила близько 19,9 млрд. дол. США на кінець грудня 2013 року.

Вітчизняні банки все ще мали значну коротку відкриту валютну позицію, що наражала їх на валютний ризик. Одночасно клієнти банків були під підвищеним валютним ризиком, оскільки частка іпотечних кредитів домогосподарств в іноземній валюті складала 67 %, а загальних кредитів не фінансових корпорацій – 34 %.

В умовах девальвації національної валюти валютний ризик клієнтів, у яких відсутні джерела надходжень валютної виручки, трансформується в кредитний ризик для банків. Відношення кредитів до депозитів резидентів знизилось із часів кризи 2008-го року, але все ще становило 149 % на кінець першого кварталу 2014-го року, при середньому значенні серед країн регіону на рівні 92 %.

Показник достатності регулятивного капіталу знизився в 2014 р. до 14,03%. В той же час даний показник має широких діапазон значень для різних банків та становить менше 10 % для деяких крупних банків.

Фінансові показники банківської системи в останні роки були помірними – після трьох років збитків, банківська система стала беззбитковою лише у 2012 році, але показник рентабельності капіталу залишався на дуже низькому рівні – 3 % у 2012 р. і 0,8 % у 2013 р. Більш того, у 2014 р. банківська система знову повернулася до збитковості на тлі масштабної девальвації гривні, зниження економічної активності та необхідності створювати значні резервні витрати (рис. 2).

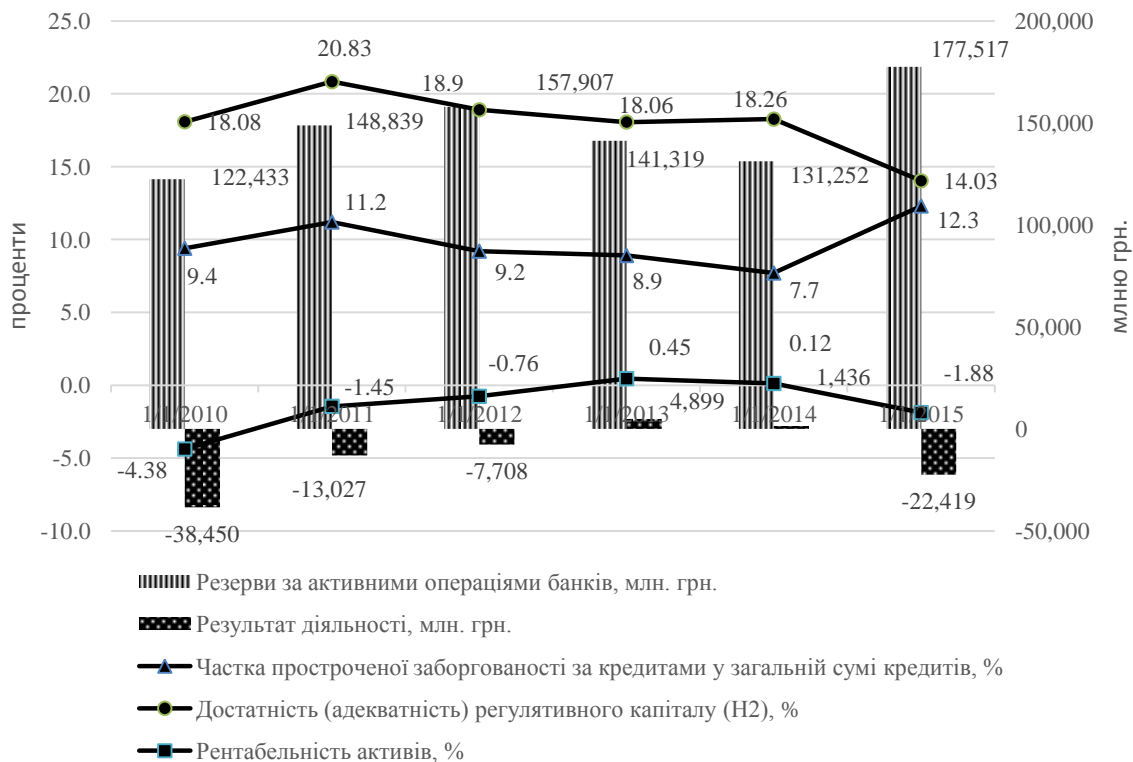

Рис. 2. Динаміка основних результативних показників банківської системи України за період з 2009-2014 рр.

Джерело: розраховано автором за матеріалами [15]

На фоні дисбалансів у розвитку банківської системи знижується і частка іноземних банків. Так, їх частка за активами (крім російських) знизилась із 18 % в 2010 р. до 8,1 % в 2014 р. Ринок залишається дуже фрагментований. На кінець першого кварталу 2014 року найбільшим десяти банкам належить 55 % активів, що є низьким показником у порівнянні з іншими країнами регіону, де середнє значення даного показника становить 74 %. В Україні значна фрагментація призвела до існування ринкової ніші зі 160 банків, кожен з яких має частку активів не більше 1 %, які разом займають 28 % ринку. Такі банки залежать від кількох крупних клієнтів, що мають одного власника із банком. Відповідно вони схильні видавати більш ризиковані кредити підприємствам своєї групи і мають вищий ризик банкрутства.

Слід відмітити, що у 2014-му році для розвитку банківської системи з'явилися нові виклики. Девальвація гривні в першому кварталі 2014 на 37 % та спад в економіці загрожує подальшим погіршенням якості кредитних портфелів. Політична нестабільність призводить до зростання депозитних ставок, що знижує маржу. Частина активів та зобов'язань опинилися під загрозою через окупацію частини території України (Крим). Значна кількість банків зіштовхнулася з проблемами - у 2014 році

близько як у 25 банків розпочато процедуру ліквідації, кілька інших банків відчувають серйозні проблеми з ліквідністю.

Таким чином, доцільно визначитися з основними ключовими проблемами, які впливають на сталий розвиток банківської системи, а саме:

- банки все ще мають суттєві частки проблемних активів на балансі, що потребує системного рішення проблеми якості активів;
- банківська система не має фундаменту для сталого розвитку, має замалу базу заощаджень, кредитування призупинилось, джерела капіталу обмежені, ринок надзвичайно фрагментований, довіра до банківської системи знизилася;
- банківський нагляд не в змозі проводити макропруденційний нагляд на необхідному рівні та виявляти ризики на ранній стадії. Органи банківського нагляду не є достатньо незалежними;
- права учасників ринку недостатньо захищені через відсутність відповідного законодавства та низьку фінансову грамотність населення;
- корпоративне управління банків не відповідає світовим практикам;
- фінансовий ринок в Україні нерозвинені;
- розвиток фінансової інфраструктури не відповідає потребам банківського сектору та економіки в цілому.

Висновки. Таким чином, сучасний стан банківської системи України вимагає прийняття трансформаційних заходів щодо покращення її функціонування. Дані напрями необхідно структурувати за проблемами, з якими стикнулася банківська система, а саме: вирішення питання якості активів та капіталізації банківської системи; стимулювання структурних перетворень у банківській системі; вирішення структурних дисбалансів в балансах банків задля стимулювання сталого розвитку банківській системі; розвиток корпоративного управління в банках; розвиток фінансових ринків та банківської інфраструктури; інституційна трансформація Національного банку України.

Перший напрям - вирішення питання якості активів та капіталізації банківської системи передбачає: з'ясування реальної якості активів на балансі українських банків за рахунок проведення діагностичного обстеження; як один із найбільш пріоритетних механізмів капіталізації банків, необхідно злиття та приєднання комерційних банків, які можуть використовуватися також для відновлення платоспроможності окремих банків; мінімізація витрат для платників податків при капіталізації банків, які мають його недостатній рівень; створення спеціального фонду для рекапіталізації системних банків, подальше функціонування яких визнано доцільним; створенням умов для залучення в банківську систему коштів із зовнішніх ринків як для збільшення власного капіталу банків, так і через боргові інструменти; підвищення відповідальності позичальників за надання в банки або кредитні бюро недостовірної інформації; реформування законодавства про банкрутство боржників з метою прискорення процесу банкрутства та наближення його до найкращих практик Європейського Союзу.

Другий напрям - стимулювання структурних перетворень у банківській системі повинен реалізований за рахунок: підвищення нормативних вимог до розміру власного капіталу банків (збільшення нормативу мінімального регулятивного капіталу до 500 млн. грн. до 2018 року та 750 млн. грн. до 2020 року); диференціація вимог до норм капіталів банків, що приймають строкові депозити від фізичних осіб; встановлення підвищених вимог до нормативів капіталу та ліквідності для системно значущих банків; розробка стратегії участі держави в банківській системі; розробка політики сприяння підвищенню ролі іноземних банків в Україні та заходів задля залучення іноземного капіталу, передусім з глобальних фінансових установ; розвиток регіональних та кооперативних банків та створення банків, спеціалізованих під

кредитування певних галузей економіки; визначення вимог до регулювання кредитних спілок з боку Національного банку України.

Третій напрям - вирішення структурних дисбалансів в балансах банків задля стимулювання сталого розвитку банківської системи. Даний напрям вимагає вирішення питання високого рівня доларизації активів і пасивів вітчизняних банків; підвищення диференціації ставок збору до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за валютними та гривневими депозитами; зміни до законодавства для впровадження депозитів без права дострокового зняття, або з частковою втратою тіла депозиту; запровадження накопичувальної частини пенсії для надання поштовху ринку довгострокових облігацій; стимулювання залучення на внутрішній ринок інституціональних інвесторів, які мають довгострокові та відносно дешеві кошти, і які створені у формі трастів, пенсійних фондів тощо, не є юридичними особами відповідно до українського законодавства; перегляд системи управління ліквідністю та розробка ефективних засобів управління короткостроковою та структурною ліквідністю банківської системи; для зменшення залежності банківської системи від ринкових ризиків, стимулювання розвитку біржового та позабіржового ринку деривативів; розробка монетарних, макропруденційних та мікропруденційних заходів щодо недопущення системного впливу на банки майбутніх криз, пов'язаних з кредитуванням нерухомості; забезпечення прозорості у інформування споживачів банківських послуг щодо ефективних процентних ставок та договорів, що укладаються; закріплення права вибору за працівником, в якому банку отримувати заробітну плату або соціальні виплати.

Четвертий напрям - розвиток корпоративного управління в банках, а саме: оприлюднення даних щодо кінцевих власників комерційних банків (зменшення порогу розкриття інформації про власників, які прямо або опосередковано володіють 2% акцій, на відміну від 10% зараз); розробка механізмів відповідальності акціонерів і менеджменту за виявлення ризиків та довгострокові результати роботи банківських установ; посилення ефективності механізмів контролю за кредитуванням пов'язаних осіб; з метою зниження концентраційних ризиків в банківській системі запровадження поступового зниження нормативу Н7 до 15 % від регулятивного капіталу банку до 2020 року (25% від регулятивного капіталу зараз); підвищення ролі та функцій наглядових рад банків щодо моніторингу діяльності банківських установ та посилення вимог щодо членів наглядових рад банків; посилення вимог до систем внутрішнього аудиту та контролю в банках; проведення діагностики рівня корпоративного управління в банківській системі за допомогою незалежних експертів з міжнародних організацій.

П'ятий напрям - розвиток фінансових ринків та банківської інфраструктури. За даним трансформаційним напрямом за необхідне проведення політики для зменшення коливань процентних ставок на міжбанківському ринку; розвиток міжбанківського ринку та ринку локального синдикування для підвищення привабливості запозичень у національній валюті; лібералізація валютного ринку; сприяння всебічному розвитку фінансових ринків для створення довгострокових ресурсів у національній валюті (особливо страхування життя); стимулювання зростання використання банківських послуг населенням, зокрема, за рахунок ширшого використання платіжних карт; удосконалення та розвиток національної платіжної системи; забезпечення доступу кредитних бюро до інформації в усіх відкритих державних реєстрах; поліпшення методики оцінки кредитних ризиків; реалізація чіткої стратегії розвитку безготівкових платежів в Україні; розвиток процесу ідентифікації клієнта методами іншими ніж фізична присутність чи фізичний розпис; розвиток ринку послуг стороннього процесингу та еквайрингу, колекторських компаній.

Шостий напрям - інституційна трансформація Національного банку України. Фокусом монетарної політики Національного банку України повинно стати забезпечення цінової стабільності; удосконалення інструментів монетарної політики; для успішного функціонування монетарної політики, вдосконалення процедури

макроекономічного моделювання і прогнозування; у зв'язку з переходом на політику таргетування інфляції Національним банком України запровадження нової стратегії щодо комунікації; створення функції макропруденційного нагляду, метою якої є відстеження системних ризиків; створення комітету фінансової стабільності для управління системними ризиками усєї фінансової системи та усунення прогалів та розбіжностей в нормативних документах, якими запроваджено основи пруденційного нагляду на фінансовому ринку; у нагляді за окремими банками зміщення фокусу з виконання нормативних вимог на превентивне управління ризиком; вдосконалення засад фінансової статистики згідно підходів Європейського центрального банку та Євростату; подальше запровадження консолідованого нагляду за банками відповідно до найкращих практик Європейського Союзу, рекомендацій Європейської служби банківського нагляду, Європейської служби за наглядом за ринком цінних паперів і Європейської служби нагляду у сфері страхування і недержавного пенсійного забезпечення; для підвищення рівня стійкості банківської системи Національним банком України поступове введення в роботу нові вимоги до достатності капіталу та платоспроможності банківських інститутів; для підвищення ефективності боротьби з відмиванням грошей Національним банком України покращення власної діяльності у відповідності з рекомендаціями та вимог FATF.

Список використаних джерел:

1. Банківська система України: монографія [Текст] / В.В. Коваленко, О.Г. Коренева, К.Ф. Черкашина, О.В. Крухмаль. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 187 с.
2. Андриевская, И. Прозрачность банковской системы и конкуренция: межстрановой анализ [Текст] / И. Андриевская, М. Семенова // Вопросы экономики. - 2014. - № 9. - С. 96-112.
3. Дзюблюк, О. Іноземний капітал у банківській системі України: вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків [Текст] / О. Дзюблюк, О. М. Владимир // Вісник Національного банку України. - 2014. – №5. - С. 26-33
4. Дробязко, А. Банківська система України: фінансові реалії 2014 року [Текст] / А. Дробязко, В. Лісовенко, В. Федосов // Ринок цінних паперів. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. - 2014. - № 8. - С. 71-91.
5. Дудинець, Л. А. Аналіз стану динаміки проблемних активів банківської системи України [Текст] / Л. А. Дудинець, М. М. Глущенко // Регіональна економіка. - 2013. - № 4. - С. 130-141.
6. Костюк, О. М. Іноземний капітал у банківському секторі України в контексті трансформації моделі бізнесу європейських банків [Текст] / О. М. Костюк, О. В. Костюк // Вісник Національного банку України. - 2014. - № 6. - С. 28-35.
7. Лисенок, О.В. Прогнозування фінансової стійкості банківської системи [Текст] / О. В. Лисенок // Формування ринкових відносин в Україні. - 2014. - № 2. - С. 24-28.
8. Полякова, Є. С. Оцінка фінансового стану банківської системи України в умовах циклічного розвитку економіки / Є. С. Полякова [Текст] // Економіка. Фінанси. Право. - 2014. - № 12. - С. 6-10.
9. Тридід, О. Складові формування загальної концепції регулювання вітчизняної банківської системи [Текст] / О. Тридід, Н. Погореленко // Вісник Національного банку України. - 2014. - № 8. - С. 34-37.
10. Банківська енциклопедія [Текст] / ред. А.М. Мороза. – К. Ельтон, 1993. – 328 с.
11. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон України, прийнятий Верховною Радою України від 07.12.2000 № 2121-III. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
12. Спіфанов А.О. Операції комерційних банків навч. посібник [Текст] / А.О. Спіфанов, Н.Г. Маслак, І.В. Сало. – Суми Університетська книга, 2007. – 503с.
13. Масленников В.В. Національні банківські системи [Текст] / В.В. Масленников, Ю.А. Соколов // банки та банківські системи. – 2006. - №3. – С. 4-16.
14. Дзюблюк О.В. Проблеми забезпечення ефективного функціонування банківської системи в перехідній економіці [Текст] / О.В. Дзюблюк // Вісник Національного банку України. – 2005. - №3. С. 30-45.
15. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.